

JERZY STARNAWSKI
Uniwersytet Łódzki

ŁACIŃSKA SCENKA DRAMATYCZNA KU CZCI JANA III SOBIESKIEGO NA
ŁAMACH "NOUVELLES DE LA REPUBLIQUE DES LETTRES" /1684/

Echa poetyckie zwycięstwa wiedeńskiego na ziemi włoskiej /wiersze sławnego Vincenzo da Filicaia i innych/ miały jeszcze przed wojną badacza w Mieczysławie Brahmmerze¹. Natomiast dotąd nie włączono do wiedzy o światowej recepcji zwycięskiego króla polskiego tekstów łacińskich ogłoszonych na łamach pisma wydawanego w Amsterdamie pod redakcją Jacquesa Bernarda Bayle'a pt. "Nouvelles de la Republique des Lettres"². Tam w roczniku z 1684 roku pomieszczone zostały /s. 179-185/ kolejno: krótka prozaiczna apostrofa do króla /s. 179-180/, pełna najwyższych pochwał /czytamy np.: Tota igitur Europa nuper excidio proxima, nunc periculo exempta, debitis et fastis plausibus indesinentibus cuiuscumque aetatis, sexus, nationis vocibus, Christo fatende et fide iubente, procumbens acclamat inter natos mulierum non surrexit maior Joanne/; krótka scenka dramatyczna /s. 181-182/; nieco dłuższa paralela pomiędzy Juliuszem Cezarem i naszym monarchą /s. 183-185/. Słowa dotyczące zarówno jednego jak i drugiego zaczęły się od przypomnienia słynnego Venit, vidit, vicit. Król Sobieski potraktowany jako zbawca Europy.

Oczywiście najbardziej interesuje nas wspomniana scenka dramatyczna. Tytuł jej sformułowany w języku francuskim - Motet dramatique ou Oratoire. Jest to jednak tekst łaciński, mocno naszpikowany - w dawce aż do blasfemii prowadzącej - wyrażeniami biblijnymi. Ten nie znany w Polsce tekst przytacza się in extenso.

Historia: Deus venerunt gentes in haereditatem tuam, ut polluerunt Templum Sanctum tuum; flagellum appropinquat taber-

naculo tuo, fixerunt tentoria in circuitu Viennae, ecce quasi nubes ascedunt et quasi tempestas currus eorum, velociores quillis equi eorum, posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus Caeli, Carnes Sanctorum tuorum bestiis terrae.

Chorus lugentium: Vae nobis circumdederunt nos dolores mortis; vae nobis, dies irae, dies tribulationis, vastati sumus, vae nobis. O vos omnes qui transitis attendite, miseremini, succurrite, accurrite.

Bassus: Exsurge Deus et vindica causam tuam, salvos fac sperantes in te, ne quando dicant gentes ubi est Deus eorum?

Chorus Angelorum: Fugite impii, cedite, fugite, pavidi, saucii, territi, perditii, cadite, crimina mortibus luite, dentibus fremite, tabescite. Arabes, Tartari, fugite, cadite, gladio occumbite, dissipamini, occumbite.

Altus: Virtus Domini obvallavit Regem qui redemit Israel, qui factus est Columna in Templo Dei, in qua scriptum est nomen et Maiestas Dei Sabaoth. Quis est iste Rex gloriae?

Cantus: Fuit homo missus a Deo cui nomen erat Joannes, hic venit. Benedictus qui venit, hic vicit. Benedictus qui vicit in nomine Domini, hosanna in excelsis, hosanna in terris, hosanna in excelsis.

- 1 Por. Mieczysław Brahmer: Sobieski a Włochy. W: M. Brahmer: Z dziejów włosko-polskich stosunków kulturalnych. Studia i materiały. Warszawa 1939, s. 79-157; "Rodowód bibliograficzny" - s. 253-275, 279-281. Wydanie 2 pt. Poetyckie wawrzyny zwycięzcy spod Wiednia. W: M. Brahmer: Powinowactwa polsko-włoskie. Z dziejów wzajemnych stosunków kulturalnych. Warszawa 1980, s. 122-183, 325-349
- 2 Brak tego tekstu w wykazie Władysława Wisłockiego Sobieszciana. Bibliografia jubileuszowego obchodu dwóchsetnej rocznicy odsieczy wiedeńskiej z r. 1683, Lwów 1884.